

Satu Ågren

LAUSUNTO

1 (4)

Opetus- ja kulttuuriministeriö
Kirjaamo
PL 29
00023 Valtioneuvosto

21.10.2011

LAUSUNTO KOULUTUKSEN JA TUTKIMUKSEN KEHITTÄMISSUUNNITELMASTA 2011–2016

Elinkeinoelämän Oppilaitokset ry ELO esittää lausuntonaan opetus- ja kulttuuriministeriön valmistelemasta luonnoksesta koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelmaksi vuosille 2011–2016 seuraavaa.

Hallituksen keskeisenä tavoitteena on vahvistaa suomalaisen osaamisen kilpailukykyä. Koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelma-
luonnoksessa vuosille 2011–2016 esitetyt toimenpiteet tavoitteen saavuttamiseksi ovat pääosin oikeansuuntaisia. Suunnitelmien toimenpän kannalta merkittäväksi haasteeksi muodostuu opetus ja kulttuuriministeriön hallinnonalaan kohdistuvat suuret leikkaussuunnitelmat. ELO painottaa, että tulevalla kehittämissuunnitelmakaudella tarvitaan selkeää toimenpiteiden priorisointia ja resurssien kohdentamista valittuihin kärkihankkeisiin.

TIIVISTELMÄ ELON KANNANOTOISTA

- *Aikuiskoulutuksessa koulutuksellista tasa-arvoa voidaan edistää luopumalla tutkintokeskeisestä ajattelumallista. Myös oppimisympäristöjä kehittämällä voidaan vähentää aikuisten opiskelun esteitä.*
- *Koulutuksen järjestäjäkenttä tulee säilyttää monipuolisena ja pitkälle erikoistuneiden koulutuksen järjestäjien asema on turvattava myös tulevaisuudessa. Ammatilliset ja valtakunnalliset erikoisoppilaitokset ovat ammatilliseen lisäkoulutukseen ja henkilöstökoulutukseen erikoistuneita toimijoita, joilla on vahvat työelämäyhteydet ja monipuoliset yhteistyöverkostot.*
- *Yksilöllisten opintopolkujen rakentamista nykyistä joustavammin tulee edistää.*
- *Työelämää palvelisi parhaiten avoin, kevyt ja yhtenäinen kriteeristö, joka toisi läpinäkyvyyttä koulutuksen järjestäjien kenttään, ja yritysten sekä yksilöiden kysyntää ohjaavana vauhdittaisi koulutuksen laadun parantamista kokonaisuutena.*
- *Tutkinnon osat tulee saada tuloksellisuusrahoituksen perusteeksi mahdollisimman nopeasti.*
- *Näyttötutkintojärjestelmää tulee kehittää kehittämissuunnitelman ehdotusten mukaisesti.*

Satu Ågren

21.10.2011

VÄESTÖN KOULUTUSTASO JA OSAAMINEN

Koulutuksellisen tasa-arvon toimenpideohjelma

Koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelmassa on esitetty tarkasti määritellyt tavoitteet koulutuksen eriarvoisuuden vähentämiseksi. ELO tähdentää, että koulutuksen tulee olla aina työelämän ja yksittäisten henkilöiden kannalta oikein kohdennettua ja mitoitettua. Suomen menestyminen globaalissa kilpailussa edellyttää, että myös työelämän huipputaajien ammatillisen osaamisen kehittämismahdollisuuksista huolehditaan.

Aikuiskoulutuksessa koulutuksellista tasa-arvoa voidaan edistää merkittävästi luopumalla tutkintokeskeisestä ajattelumallista. Nopeasti muuttuvassa työelämässä jatkuva osaamisen päivittäminen ja kehittäminen on erittäin tärkeää. Tutkintoon johtamaton ammatillinen lisäkoulutus tai tutkinnon osan suorittaminen on usein yksilön ja työelämän kannalta paras tapa hankkia tarvittava täydentävä osaaminen. Koulutuksen rahoitus- ja ohjausjärjestelmä ei kuitenkaan nykymuodossaan tue tätä kehityssuuntaa.

ELO muistuttaa, että myös oppimisympäristöjä kehittämällä voidaan vähentää aikuisten opiskelun esteitä. Verkko-oppiminen tuo tarvittavaa joustoa ja valinnanmahdollisuuksia opiskeluaikatauluihin.

Koulutuksen ja työelämän yhteyksiä vahvistetaan

ELO suhtautuu varovaisen myönteisesti monityönantajaiseen oppisopimuskoulutukseen, mutta painottaa samalla asian huolellista valmistelua. Monityönantajaisen oppisopimuksen haasteita ovat muun muassa sopimustekniset kysymykset, kasvava byrokratia, työnantajan ja opiskelijan molemminpuolisen sitoutumisen varmistaminen ja luottamuksellisuuskysymykset.

Yhtenäinen valtakunnallinen malli työpaikkaohjaajien koulutukseen ja sitä tukeva rahoitus ovat kannatettavia ehdotuksia. Siitä huolimatta, että työssäoppiminen on olennainen osa näyttötutkintojärjestelmää, ovat nykyiset käytännöt varsin kirjavien ja työpaikkaohjaajien sitoutuminen ja työn laatu vaihtelevat. Tämä asettaa opiskelijat hyvin eriarvoiseen asemaan.

Satu Ågren

21.10.2011

TOISEN ASTEEN KOULUTUS

Rakenteita kehitetään

Koulutuksen laadun ja asiakaslähtöisen tarjonnan varmistamiseksi koulutuksen järjestäjäkenttä tulee säilyttää monipuolisena ja pitkälle erikoistuneiden koulutuksen järjestäjien asema on turvattava myös tulevaisuudessa. Ammatilliset ja valtakunnalliset erikoisoppilaitokset ovat ammatilliseen lisäkoulutukseen ja henkilöstökoulutukseen erikoistuneita toimijoita, joilla on vahvat työelämäyhteydet ja monipuoliset yhteistyöverkostot. Niiden tehtävänä on täydentää ja syventää julkisen koulutusjärjestelmän tuottamaa osaamista työelämän muuttuvien tarpeiden mukaisesti.

Joustavat opintopolut

ELO pitää erittäin tärkeänä mahdollisuutta rakentaa nykyistä joustavammin yksilöllisiä opintopolkuja. Tutkinnon muodostumissääntöjen tulee kuitenkin olla yksiselitteiset, jotta voidaan varmistaa tutkinnon osien yhteismitallisuus. Tiiviin yhteistyön merkitys työelämän kanssa korostuu entisestään muun muassa tutkintojen perusteiden kehittämisessä.

Tutkintojen osaamisvaatimusten kriteerien tulee olla nykyistä konkreettisemmin ja käytännön toimintaa paremmin vastaavasti määriteltyjä, jotta tulkinnoissa ei jouduta joustamattomuuteen ja yksilön kannalta epäoikeudenmukaisiin lopputulemiin.

Ammatillista tutkintojärjestelmää kehitetään

Työnjohtokoulutusta tulee toteuttaa ammatillisen koulutuksen – mukaan lukien ammatilliset ja valtakunnalliset erikoisoppilaitokset – ja ammattikorkeakoulujen tiiviissä yhteistyössä.

Ammatillisen koulutuksen laadunhallintaa vahvistetaan

ELO painottaa, että laadunhallinnan ensisijaisena tavoitteena tulee olla koulutuksen järjestäjän toiminnan kokonaisvaltainen kehittäminen ja lisäarvon tuottaminen siten asiakkaalle. Työelämää palvelisi avoin, kevyt ja yhtenäinen kriteeristö, joka toisi läpinäkyvyyttä koulutuksen järjestäjien kenttään, ja yritysten sekä yksilöiden kysyntää ohjaavana vauhdittaisi koulutuksen laadun parantamista kokonaisuutena. Laadunhallinnan ja arvioinnin välineiden tulee pohjautua koulutuksen järjestäjän jo olemassa oleviin järjestelmiin uusien kehittämisen sijaan.

ELO muistuttaa, että laadunhallinta aiheuttaa merkittäviä kustannuksia. Se vaatii henkilöresursseja ja erikoisosaamista – ei yksinomaan mahdolliselta laatuhenkilöstöltä, vaan koko henkilöstöltä. Laadunhallinnan ja arvioinnin kustannusvaikutukset ja rahoitus tulee selvittää.

Satu Ågren

21.10.2011

Myös erilaisten laatutyökalujen käyttöön ja tulosten hyödyntämiseen tarvitaan koulutusta ja konsultointia.

Rahoituksen kannustavuutta lisätään ja ohjausta yhtenäistetään

Ammatillisen lisäkoulutuksen tuloksellisuusrahoituksen kehittämistä tulee jatkaa siten, että kriteerit ohjaavat koulutuksen järjestäjiä kehittämään toimintaansa kysyntälähtöisyyden suuntaan. Tutkinnon osat tulee saada tuloksellisuusrahoituksen perusteeksi mahdollisimman nopeasti. Työelämässä on kasvava tarve hankkia lyhytkestoista täsmäkoulutusta.

AIKUISKOULUTUS

Aikuiskoulutuksen tavoitteet korkealla

ELO muistuttaa, että osaamisen kehittäminen linkittyy yhä tiiviimmin työhön. Perinteinen koulutus on vain yksi tapa toteuttaa osaamisen kehittämistä. Ammatilliset ja valtakunnalliset erikoisoppilaitokset hallitsevat työelämälähtöisen osaamisen kehittämisen toimintatavat, mikä mahdollistaa asiakkaan tarpeiden mukaisten koulutuksellisten ratkaisujen toteuttamisen joustavasti. Tämä perustuu pitkäjänteiseen ja aitoon kumppanuuteen työelämän kanssa.

Näyttötutkintojärjestelmää vahvistetaan

ELO pitää koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelman esityksiä näyttötutkintojärjestelmän kehittämiseksi kannatettavina.

Elinkeinoelämän Oppilaitokset ry ELO

Anne Salovaara
Puheenjohtaja

Satu Ågren
Toiminnanjohtaja